

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 94
van **GWENNY DE VROE**
datum: 8 november 2019

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Selectieve afvalinzameling - Premies en de sorteerverplichtingen voor bedrijven

Bedrijven zijn al jaren verplicht om verschillende afvalfracties te sorteren en gescheiden aan te bieden aan een afvalstoffeninzamelaar. Sinds 1 juli 2013 zijn ze ook verplicht om een contract af te sluiten met hun inzamelaar van bedrijfsrestafval.

Fost Plus staat in voor de ophaling van huishoudelijk verpakkingsafval bij bedrijven, zoals pmd. Val-i-pac staat dan weer in voor de ophaling van bedrijfsmatig verpakkingsafval bij bedrijven, zoals krimphoezen voor bakstenen.

Hoewel bedrijven steeds beter sorteren aan de bron, is er toch nog een lange weg te gaan. In vergelijking met de huishoudens is een doorgedreven sortering aan de bron nog niet bij alle bedrijven ingeburgerd. Naast preventiemaatregelen en sensibiliseringsacties blijft een actieve handhaving van de sorteerverplichtingen noodzakelijk bij zowel de afvalstoffenproducenten als de inzamelaars. Afval sorteren aan de bron is namelijk een verplichting. Indien een bedrijf niet sorteert, is het in overtreding met de milieuwetgeving. Bij een inspectie kan het bedrijf dus een aanmaning of een proces-verbaal krijgen. Daar kunnen boetes uit volgen. Val-i-pac dient 80% van het bedrijfsmatig verpakkingsafval te recycleren. Fost Plus wil dan weer tegen 2023 de hoeveelheid pmd ingezameld in bedrijven verdubbelen. Een bedrijf dat in 2019 of 2020 klant wordt van een privéoperator die een contract heeft bij Fost Plus krijgt een eenmalige som van 75 euro. Nieuwe klanten krijgen begin 2020 een unieke code toegestuurd die toegang verleent tot het onlineplatform waar de startpremie kan worden aangevraagd.

Val-i-pac geeft ook premies uit aan bedrijven. Ze hebben meer bepaald vier soorten premies, waaronder een éénmalige premie aan bedrijven die starten met sorteren van bedrijfsmatig verpakkingsafval.

1. Hoe staat de minister tegenover de nieuwe startpremie van Fost Plus? Hoe staat zij tegenover de premies van Val-i-pac? Hoe staat de minister meer algemeen tegenover het uitreiken van premies aan bedrijven opdat ze zouden (beginnen) sorteren?
2. Hoeveel startpremies van Fost Plus werden er sinds de lancering reeds aangevraagd? Hoeveel premies werden er effectief uitbetaald?
3. Hoeveel premies werden door Val-i-pac uitbetaald? Graag een opsplitsing per premie voor 2016, 2017, 2018 en 2019.

4. Welk aandeel (percentage) van het verpakkingsafval van bedrijven belandt nog in bedrijfsafval en wordt dus niet gesorteerd opgehaald?
5. Welk aandeel (percentage) van het bedrijfsafval bestaat nog steeds uit materialen die gerecycleerd zouden kunnen worden?
6. In welke bedrijfssectoren bestaat er een verhoogd risico dat sorteerregels niet worden nageleefd? Graag een rangorde.
7. Hoeveel sensibiliseringscampagnes rond de sorteerverplichtingen voor bedrijven vonden er in 2016, 2017, 2018 en 2019 plaats? Graag ook een concrete oplijsting van de kostprijs van deze specifieke sensibiliseringscampagnes.
8. Hoeveel communicatie- en sensibiliseringscampagnes plant OVAM in de planperiode uit te voeren? In Welk budget werd daarvoor voorzien?
9. Hoe evalueert de minister de handhaving op de verplichting voor bedrijven om te sorteren en te scheiden? Op welke manier gebeurt dit doelgericht?
10. Op welke manier vindt de handhaving van bedrijven rond selectieve inzameling en het sorteren aan de bron plaats?
11. Hoeveel inspecties vonden in 2015, 2016 , 2017, 2018 en 2019 plaats bij bedrijven om te controleren op selectieve inzameling? Hoeveel aanmaningen, pv's en boetes werden gegeven in die jaren?
12. Op welke manier worden de inzamelaars gecontroleerd en op hun verantwoordelijkheid gewezen inzake de verplichting om met de afvalstoffenproducent een contract af te sluiten voor het gelijkaardig bedrijfsrestafval?
13. Op welke manier ondersteunt OVAM de lokale besturen bij hun controles bij bedrijven op correcte selectieve inzameling?

ANTWOORD

op vraag nr. 94 van 8 november 2019

van **GWENNY DE VROE**

1. Valipac hanteert al sinds lange tijd aanmoedigingspremies, in het bijzonder container- en recyclageforfaits. Sinds 2012 betaalt Valipac ook een eenmalige startpremie aan bedrijven die beginnen met de selectieve inzameling. Deze startpremie heeft een positief effect gehad en heeft voor veel kleinere bedrijven de drempel naar de selectieve inzameling verlaagd. Het eenmalige karakter van de startpremie is geen probleem gebleken; de bedrijven die beginnen met de selectieve inzameling houden dit in de regel ook vol. Vanuit die ervaringen bij Valipac, heeft ook Fost Plus ervoor gekozen om een vergelijkbare startpremie in te voeren voor de inzameling van pmd-afval door bedrijven.

Aanmoedigingspremies zijn een nuttig drempelverlagend instrument, maar dit moet gepaard blijven gaan met andere maatregelen, zowel vanuit de beheersorganismen Valipac en Fost Plus, alsook vanuit de overheid. Een belangrijk element is bijvoorbeeld ook het toezicht op de verplichting tot selectieve inzameling van de bedrijven.

2. De startpremie is gelanceerd in september 2019. Het aantal startpremies dat is aangevraagd zal duidelijk worden van zodra de "operatoren" (de inzamelaars) hun declaraties daarvoor hebben ingediend. Ze hebben daarvoor de tijd tot eind juni 2020. Tegen het einde van 2020 zal duidelijk zijn hoeveel bedrijven effectief hun premie hebben opgevraagd en zijn uitbetaald.
3. Hieronder het overzicht van het totaal bij Valipac aangevraagde premies en de op dit moment effectief uitbetaalde premies. Dit voor de jaren 2016, 2017 en 2018. Voor 2019 zullen de afvalinzamelaars begin 2020 een lijst bezorgen aan Valipac van hun klanten met informatie over de in 2019 selectief opgehaalde hoeveelheden verpakkingsafval. In de loop van 2020 betaalt Valipac de premies m.b.t. 2019 uit aan de bedrijven.

Voor het jaar 2016 werden er in totaal 37.188 "certificaten" (waarmee bedrijven uitgenodigd worden om hun premie op te vragen) verstuurd aan de bedrijven voor een totaalbedrag van 7.804.217 EUR. Dit totaalbedrag kan opgedeeld worden in 4.325.626 EUR voor de tussenkomst in de huur van een container, 2.094.108 EUR als premie voor de selectieve inzameling van kunststof, 1.085.183 EUR als premie voor de selectieve inzameling van hout en 299.300 EUR aan 2.993 bedrijven die voor het eerst gestart zijn met het plaatsen van een extra container voor selectieve inzameling van bedrijfsmatige verpakkingen, de zogenaamde startpremie. Daarvan is momenteel 5.809.310 EUR of 74% uitbetaald. Bedrijven hebben tot 5 jaar de tijd om hun premie op te vragen. Een verklaring hiervoor is dat sommige bedrijven niet alleen 'ontpakker', maar tegelijk ook verpakkingsverantwoordelijke zijn en in hun laatste hoedanigheid niet aan de regelgeving voldoen, omdat ze niet zijn aangesloten bij Valipac noch zelf rapporteren aan de IVC. Volgens de erkenning van Valipac mogen deze bedrijven geen premie uitgekeerd krijgen tot ze zich in regel stellen.

Voor het jaar 2017 werden er in totaal 37.714 certificaten voor een totaalbedrag van 6.833.084 EUR aan de bedrijven verstuurd. Dit is een stijging met 526 certificaten in vergelijking tot voorgaand jaar. 2017 is het eerste jaar van de nieuwe erkenning van Valipac. De erkenning voorzag een daling van de tussenkomst in de huur van de containers en een daling van de recyclagepremie kunststof. Dit verklaart dan ook de daling van het totaalbedrag in vergelijking met het jaar voordien. De 6.833.084 EUR

kunnen opgedeeld worden in 3.610.449 EUR voor de tussenkomst in de huur van een container, 1.752.495 EUR als premie voor de selectieve inzameling van kunststof, 1.155.240 EUR als premie voor de selectieve inzameling van hout en 314.900 EUR aan 3.149 bedrijven voor startpremies. Daarvan is momenteel 4.731.822 EUR of 69 % uitbetaald. Ook hier zullen er in de loop van de volgende 5 jaren nog een deel van de premies voor 2017 uitbetaald worden.

Voor het jaar 2018 werden er in totaal 38.627 certificaten voor een totaalbedrag van 6.670.040 EUR aan de bedrijven verstuurd. Dit is een stijging met 913 certificaten in vergelijking met voorgaand jaar. Op dit moment ontbreken er nog een beperkt aantal aanvragen vanwege de afvalinzamelaars. Het totaalbedrag zal vermoedelijk bij afsluiting van het jaar beperkt hoger uitkomen dan het jaar voordien.

De 6.670.040 EUR kan opgedeeld worden in 3.621.740 EUR voor de tussenkomst in de huur van een container, 1.667.590 EUR als premie voor de selectieve inzameling van kunststof, 1.102.211 EUR als premie voor de selectieve inzameling van hout en 278.500 EUR aan 2.785 bedrijven voor startpremies. Daarvan is momenteel 4.242.944 EUR of 64% uitbetaald. Ook hier zal er in de loop van de volgende 5 jaren nog een deel van de premies voor 2018 uitbetaald worden. Het is normaal dat Valipac op dit moment percentueel gezien iets minder heeft uitbetaald dan de vorige jaren; sommige bedrijven hebben hun certificaat voor 2018 nog maar net ontvangen. Valipac stuurt op regelmatige basis rappels naar de bedrijven die hun premie nog niet hebben opgevraagd.

- 4-5. De antwoorden op vraag 4 en 5 hangen nauw samen. De OVAM voerde in 2017-2018 een sorteeraanlyse uit op het bedrijfsrestafval. Daaruit bleek dat 44% van de inhoud van afzetcontainers en 29% van de inhoud van rolcontainers materiaal betrof dat onder de sorteerplicht valt. Op het moment van de studie vielen kunststoffen en organisch-biologisch afval nog niet onder de sorteerverplichting. Als we deze meetellen, stijgen de percentages naar respectievelijk 57% en 52%.

Daarnaast voert ook Valipac jaarlijks sorteeroproeven uit om het aandeel bedrijfsmatig verpakkingsafval in te schatten dat nog steeds terechtkomt in het bedrijfsrestafval dat naar verbranding gaat. Ook Valipac maakt daarbij een verschil tussen het restafval dat ingezameld wordt in afzet- en rolcontainers.

Het resultaat van de sorteeroproeven (2018) is als volgt:

- Voor de rolcontainers bevatte het restafval dat naar verbranding gaat nog een 3,59% bedrijfsmatig verpakkingsafval met de volgende opsplitsing: 1,19% papier/karton, 1,42% kunststof, 0,16% metaal en 0,82% hout.
- Voor de afzetcontainers bevatte het restafval dat naar verbranding gaat nog een 5,89% bedrijfsmatig verpakkingsafval met de volgende opsplitsing: 2,11% papier/karton, 2,61% kunststof, 0,02% metaal en 1,08% hout en 0,08% andere materialen.

De cijfers van Valipac tonen heel wat lagere percentages verpakkingsafval dan de sorteeraanlyse van de OVAM. Zo werd in de studie van de OVAM in rolcontainers tot 10% papier en karton aangetroffen en 9% kunststoffolies. Bij afzetcontainers ging het om 6% papier en karton en 6% folies. Dit is deels het gevolg van methodologische verschillen. Zo werd bij de sorteeraanlyse van OVAM gekeken naar het inkomend materiaal, vooraleer er nog een eventuele nasortering plaatsvond. Deze keuze was bewust, omdat het doel van de studie was om na te gaan met welke stromen het al misloopt aan de bron. Veel van het nagesorteerd materiaal is namelijk uiteindelijk toch niet recyclebaar of enkel bruikbaar voor laagwaardige recyclage. Bij de sorteeraanlyses van Valipac wordt evenwel gekeken naar de uitstroom van restafval na eventuele nasortering. Bovendien sorteerde de OVAM op materiaaltipe (bv. "papier en karton" in zijn algemeenheid, ook kantoorpapier), terwijl Valipac sorteerde op "bedrijfsmatig verpakkingsafval" (dus in dit voorbeeld kartonnen dozen).

6. Sinds 2017 doet Valipac een opvolging van de selectieve inzameling van een beperkt aantal afvalstromen door de bedrijven, ook per bedrijfssector. Dit wordt gevraagd in artikel 18 van de erkenning van Valipac. Sinds enkele weken zijn de eerste resultaten van 2018 beschikbaar. De vergelijkende analyse van de jaren 2017 en 2018 gaat nu van start.

Het is op basis van die cijfers niet evident om een correcte inschatting te maken van de bedrijfssectoren waar er een verhoogd risico is dat sorteerregels niet worden gevolgd. Het is wel mogelijk om binnen elke bedrijfssector een benchmark op te stellen, om de minder goed sorterende bedrijven te brengen op het niveau van de best sorterende bedrijven in de sector. Hoe dan ook is omzichtigheid geboden. Valipac krijgt enkel informatie van de aangesloten operatoren, dus niet van de hele populatie aan privé-operatoren. Bedrijven bieden bovendien kleine hoeveelheden selectieve stromen soms ook aan via de huis-aan-huis inzameling of de recyclageparken van de lokale besturen. Ook deze kanalen zitten niet in de cijfers van Valipac. Er wordt bekeken hoe we op termijn verschillende data kunnen combineren om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen.

7. In 2016 werd ongeveer 17.000 euro besteed aan sectorspecifieke campagnes rond sorteren.

In 2017 werd 194.000 euro besteed, voornamelijk aan een algemene sensibiliseringscampagne 'belang van sorteren op het werk, samen voor 15% minder bedrijfsrestafval' en voor de promotie van het online platform voor bedrijven 'Cirkeltips'.

In 2018 werd opnieuw 105.000 euro besteed, voornamelijk aan de promotie van Cirkeltips.

In 2019 werd ongeveer 9000 euro besteed, voornamelijk aan de ontwikkeling van een brochure rond sorteerverplichtingen voor bedrijven, alsook aan nog enkele advertenties.

De budgetten verschillen sterk per jaar. Communicatiecampagnes hangen namelijk vaak samen met de ontwikkeling van nieuwe beleidsinitiatieven.

8. In 2020 zal communicatiebudget vrijgemaakt worden voor communicatie rond de nieuwe sorteerverplichting voor organisch-biologisch afval voor de relevante sectoren. Verder wordt de planning nog bekeken.

9. Er zijn de laatste twee jaar inspanningen gebeurd om meer op de sorteerverplichting te handhaven. Afdeling Handhaving en de OVAM werken daarvoor samen. Enerzijds wordt de sorteerverplichting als aandachtspunt meegenomen bij controles die afdeling Handhaving doet rond andere thema's bij bedrijven. Er wordt geverbaliseerd indien er ernstige overtredingen vastgesteld worden. Anderzijds werken OVAM en afdeling Handhaving ook samen om lokale toezichthouders te ondersteunen bij de handhaving op hun grondgebied bij de bedrijven.

Aangezien ook inzamelaars, handelaars en makelaars verplichtingen hebben inzake de gescheiden inzameling (o.a. informatie verstrekken aan de afvalstoffenproducenten, gescheiden houden van de afvalstoffen, contract afsluiten met de afvalstoffenproducent, voldoen aan verbrandingsverbod) voert afdeling Handhaving ook controles uit bij deze bedrijven evenals bij de afvalstoffenverwerkers, die verantwoordelijk zijn voor de aanvaarding van de afvalstoffen en controles moeten uitvoeren op de aangevoerde afvalstoffen. De handhaving wordt dus doorheen de keten aangepakt, zodat alle actoren hun verantwoordelijkheid opnemen.

10. Afdeling Handhaving en lokale toezichthouders zijn hiervoor bevoegd. Bij de controles wordt vooral gekeken of het bedrijf georganiseerd is op selectieve inzameling en of er geen grote hoeveelheden te sorteren afval worden aangetroffen in de

restafvalcontainer. Aan lokale toezichthouders wordt aangeraden dezelfde strategie te hanteren en de sorteerverplichting vooral onder de aandacht te brengen wanneer een bedrijf reeds bezocht of gecontroleerd wordt om andere redenen.

11. Bij GPBV-inspecties door afdeling Handhaving is het thema afval en de gescheiden inzameling van afvalstoffen aan de bron een onderwerp dat mee gecontroleerd wordt. Daarnaast heeft afdeling Handhaving in 2019 een actie opgenomen in het Omgevingsinspectieplan gericht op de selectieve inzameling van afvalstoffen bij bedrijven (de afvalstoffenproducenten). In het kader van deze actie waren eind oktober reeds 143 controles uitgevoerd. Dit heeft geleid tot 18 aanmaningen (zonder PV) en 17 PV's (inclusief aanmaning).

Het is niet duidelijk hoeveel controles lokale toezichthouders ondernemen. De OVAM en afdeling Handhaving hebben dit jaar wel in verschillende provincies op fora voor lokale toezichthouders uitgelegd wat er mogelijk is op het vlak van controles op de sorteerplicht en hen gevraagd hier aandacht voor te hebben.

12. De contractplicht is een middel om afvalstoffenproducenten te informeren over hun sorteerplicht, geen doel op zich. De OVAM en afdeling Handhaving spraken daarom af dat er enkel gecontroleerd wordt op de aanwezigheid van een correct opgesteld contract, indien er reeds sorteerproblemen worden vastgesteld bij een bedrijf of indien er door de inzamelaar veel te sorteren afval bij het restafval wordt aangetroffen. In die gevallen is het feit dat er geen contract aanwezig is, een bijkomend bezwarend element voor zowel afvalstoffenproducent als inzamelaar.
13. De OVAM en afdeling Handhaving hebben dit jaar toelichtingen gegeven in verschillende provincies op fora waar lokale toezichthouders samenkomen. De wetgeving werd toegelicht, alsook de praktische manier waarop controles gevoerd kunnen worden. Er werd door de OVAM ook een brochure opgemaakt die alle wetgeving uitlegt en verspreid kan worden bij de bedrijven. Lokale besturen konden die brochure dit jaar gratis bestellen bij de OVAM. Afdeling Handhaving maakte ook modellen op voor aanmaningen en pv's, die de lokale toezichthouders kunnen gebruiken, alsook een stappenplan voor het uitvoeren van een controle.